

ศูนย์กลางของล้านนาไทย

เมื่อเริ่มสร้างเมืองใหม่นั้น พญามังรายได้ทูลเชิญพญาร่วงแห่งอาณาจักรสุโขทัยและพญาเจ้าเมืองแห่งเมืองพะเยาพระสหายร่วมนำสาบานให้มาช่วยพิจารณาทำเลที่จะสร้างเมืองใหม่ กษัตริย์ทั้งสามพระองค์ทรงเห็นที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ริมฝั่งแม่น้ำปิง บริเวณป่าเชิงดอยสุเทพเป็นที่ราบกว้างใหญ่ อยู่ในเทือกเขาสลับซับซ้อนมีแม่น้ำปิงอยู่ทางด้านตะวันออกพื้นที่นั้นกว้างใหญ่อุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะสร้างเมืองหลวงขึ้นในบริเวณนั้นเป็นอย่างดี

พญาร่วงทรงมีพระราชดำรัสว่า “เมืองนี้ข้าศึกจะเบียดเบียนมิได้ คนไหนมีเงินพันมาอยู่จะมีเงินหมื่น ครั้นมีเงินหมื่นมาอยู่จะมีเงินแสน” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพทางยุทธการและเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่

เมื่อกษัตริย์ทั้งสามพระองค์ทรงปรึกษาหารือกันแล้ว พญามังรายจึงได้ตกลงพระทัยที่สร้างเมืองใหม่ขึ้นมา ณ ที่ราบเชิงดอยสุเทพแห่งนี้ โดยสร้างกำแพงเมืองด้านกว้าง 800 วา ด้านยาว 1,000 วามาบรรจบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ครั้นเมื่อได้เวลาฤกษ์ก็ได้ลงมือขุดคูเวียงและก่อปราการด้านทิศอีสานอันเป็นที่ศรัทธาก่อนแล้วอ้อมไปทิศทักษิณไปรอบสี่ด้านพร้อมทั้งตั้งตลาดไปด้วยกันเป็นเวลาสี่เดือนจึงแล้วเสร็จสมบูรณ์ กษัตริย์ทั้งสาม

เรื่องเรื่องเมืองล้านนา ปีที่ ๗

เชียงใหม่เป็นเมืองเก่าแก่และมีประวัติการสร้างอันน่าภาคภูมิใจ กษัตริย์ผู้ทรงสร้างนครเชียงใหม่คือ

“พญามังรายมหาราช” (พ่อขุนเม็งรายมหาราช) พระองค์ทรงรวบรวมบ้านเล็กเมืองน้อยบนแผ่นดินล้านนาไทยให้เป็นผืนแผ่นดินเดียวกัน รวมเป็นอาณาจักรล้านนาไทยอันกว้างใหญ่ไพศาล

พญามังรายเป็นราชโอรสของพระเจ้าลาวเม็งผู้สืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าลาวจักราช ซึ่งเป็นผู้สร้างอาณาจักรโยนก ส่วนมารดาของพระองค์คือ พระนางอ่วมมิ่งจอมเมือง ในปีพ.ศ.1802 พญามังรายได้ขึ้นครองราชย์ต่อจากพระเจ้าลาวเม็ง ณ อาณาจักรโยนก ในระยะที่พญามังรายกำลังเรื่องอำนาจในอาณาจักรล้านนาไทยนั้น เป็นเวลาเดียวกับที่ “พญาร่วง” (พ่อขุนรามคำแหงมหาราช) กำลังเรื่องอำนาจอยู่ในอาณาจักรสุโขทัยและ

“พญาเจ้าเมือง” (พ่อขุนงำเมือง) กำลังเป็นใหญ่อยู่ที่เมืองพะเยา กษัตริย์ทั้งสามพระองค์นี้เป็นพระสหายสนิทร่วมนำสาบานมาด้วยกัน ดังนั้นเมื่อพญามังรายรวบรวมเมืองต่างๆ ในอาณาจักรล้านนาไทยเป็นปึกแผ่นแน่นหนาแล้ว ในปีพ.ศ.1824 พระองค์ยกกองทัพมาตีเมืองหริภุญชัยไว้ในอำนาจ หลังจากได้เมืองหริภุญชัยแล้วทรงโปรดให้อำมาตย์คนสนิทชื่อ “อ้ายฟ้า” ครองเมืองหริภุญชัย จากนั้นพระองค์ได้เสด็จไปสร้างเมืองใหม่ชื่อ “เวียงกุมกาม” (ปัจจุบันเป็นเมืองร้างอยู่ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่) ปีพ.ศ.1834 ทรงดำริที่จะสร้างเมืองใหม่ขึ้นอีกแห่งหนึ่งเพื่อเป็น

เชียงใหม่เมื่อวันวาน

เมื่อกษัตริย์ทั้งสามพระองค์ทรงปรึกษาหารือกันแล้ว พญามังรายจึงได้ตกลงพระทัยที่สร้างเมืองใหม่ขึ้นมา ณ ที่ราบเชิงดอยสุเทพแห่งนี้ โดยสร้างกำแพงเมืองด้านกว้าง 800 วา ด้านยาว 1,000 วามาบรรจบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ครั้นเมื่อได้เวลาฤกษ์ก็ได้ลงมือขุดคูเวียงและก่อปราการด้านทิศอีสานอันเป็นที่ศรัทธาก่อนแล้วอ้อมไปทิศทักษิณไปรอบสี่ด้านพร้อมทั้งตั้งตลาดไปด้วยกันเป็นเวลาสี่เดือนจึงแล้วเสร็จสมบูรณ์ กษัตริย์ทั้งสามพระองค์ทรงขนานนามเมืองนี้ว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่”

พระเจ้ากาวิละ

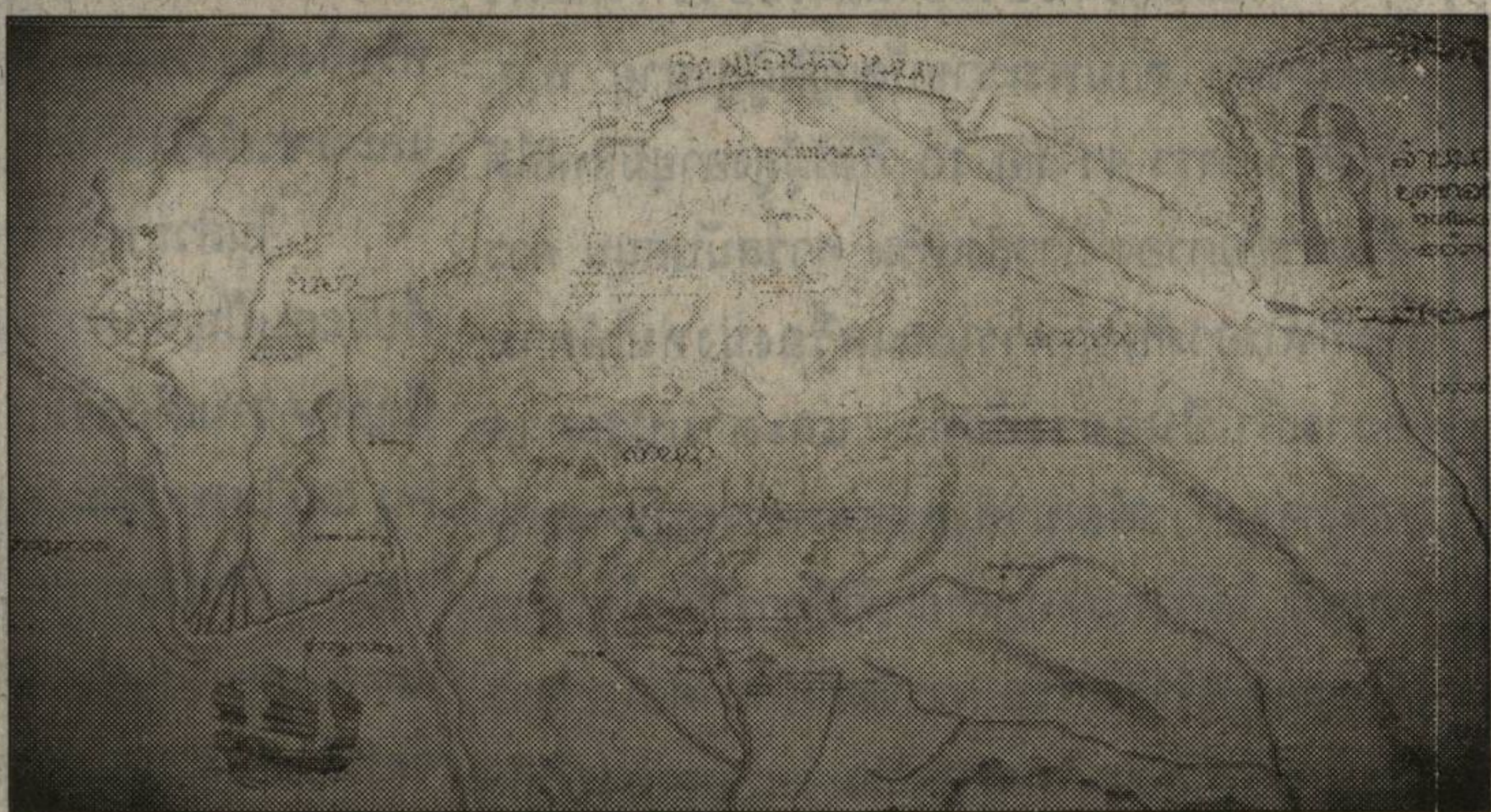
พระองค์ทรงขนานนามเมืองนี้ว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่”

ในปีพ.ศ.1839 เมืองเชียงใหม่จึงเป็นศูนย์กลางความเจริญของล้านนาไทย โดยมีกษัตริย์เชื้อสายราชวงศ์มังรายปกครองตลอดมาจนกระทั่ง พ.ศ.2101 เมืองเชียงใหม่ได้เสียเอกราชให้แก่พระเจ้าบุเรงนองกษัตริย์ของพม่า เมืองเชียงใหม่จึงตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่ามานานร่วม 200 ปี จนรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีร่วมกับพระเจ้ากาวิละและพระยาจำบ้านทำศึกสงครามขับไล่พม่าออกจากล้านนาในปี พ.ศ. 2317 ซึ่งถือว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นการทำสงครามแย่งชิงดินแดนกันจนถึงปี พ.ศ.2339 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่

1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สามารถขับไล่พม่าออกจากล้านนาได้สำเร็จและได้แต่งตั้งพระเจ้ากาวิละเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ มีฐานะเป็นเจ้าประเทศราชขึ้นตรงต่อกรุงเทพ ถือเป็นยุคฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่

ในช่วงเวลาของการฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่ เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ที่น่าสนใจมากมาย อ.ไกรศรี นิมมานเหมินทร์ ได้เขียนบทความเชียงใหม่ในอดีตกล่าวถึงการฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่สมัยนั้นว่า นับแต่พระยาภาววิละซึ่งได้ร่วมกับเจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ แม่ทัพไทยกรุงธนบุรี ได้ช่วยกันขับไล่พม่าที่ครองในหัวเมืองต่างๆ ของล้านนาไทยจนหมดสิ้นไปแล้ว เมื่อเจ้าพระยาจักรีได้กระทำพิธีปราบดาภิเษกขึ้นเสวยราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและได้ย้ายนครหลวงมาตั้งอยู่ที่บางกอกตรงข้ามกับกรุงธนบุรี พระยาภาววิละได้รับพระราชโองการให้นำไพร่พลเข้ามาตั้งอยู่ในเมืองเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.1146 (พ.ศ.2327) แต่ไม่สำเร็จเพราะกำลังคนที่จะเข้าไปอยู่และรักษาเมืองได้มีจำนวนไม่เพียงพอกับนครซึ่งมีอาณาเขตกว้างใหญ่ พระยาภาววิละจึงได้ขึ้นไปกวาดต้อนเอาคนที่มีความรู้ภาษาและใช้ตัวหนังสือเช่นเดียวกับคนไทยวนเชียงใหม่ ได้ผู้คนมาจากแคว้นสิบสองปันนา เมืองยองเชียงรุ่ง เชียงตุง มาเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นเผ่าไทลื้อ ไทยองและไทเขิน ให้เข้ามาอาศัยอยู่ในล้านนาเพื่อให้มาช่วยกันสร้างบ้านเมืองขึ้นใหม่ ซึ่งอาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินทร์ ประมาณว่าปัจจุบันมีผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวไทลื้อ ไทยองและไทเขินในเชียงใหม่มีจำนวนเกือบร้อยละ 40 ส่วนที่จังหวัดลำพูนมีประมาณร้อยละ 70

บ้านเมืองซึ่งรุ่งโรยโดยพม่าข้าศึกย้ายย่อยยับ บ้านกลายเป็นปานากกลายเป็นพงรกร้าง เป็นด่านข้างดงเสื่อ หากำลังไพร่พลเมืองมิได้ (คัดลอกจากข้อความของพระยาประชาภิจักรจักร ในพงศาวดารโยนก) เมืองเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน ก็ค่อยๆ มีผู้คนหนาแน่นขึ้น ในตอนนี้ เป็นระยะเวลาที่สร้างบ้านเมืองขึ้นใหม่ เรียกว่า “ยุคเก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” เมืองเชียงใหม่ที่ร้างไปแล้วนั้นก็กลับตั้งขึ้นมาใหม่ได้สำเร็จในวันพฤหัสบดี ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ใต้ ปีมะโรง อัฐศกจุลศักราช 1158 (พ.ศ.2339) นครเชียงใหม่ก็เริ่มกลับเข้าสู่สภาวะเดิม เป็นศูนย์กลางความเจริญด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนาและวัฒนธรรมของล้านนา

พระยาภาววิละได้รับบำเหน็จความดีความชอบด้วยการสถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้าประเทศราชเมื่อ พ.ศ.2345 เรียกว่า “พระเจ้ากาวิละ” ตั้งแต่นั้นมาอาณาจักรล้านนาในยุคฟื้นฟู มีเจ้าผู้ครองนครสืบต่อมาอีก 8 องค์ จนเมื่อคราวจัดแบ่งการปกครองราชอาณาจักรไทยออกเป็นมณฑลในปี พ.ศ.2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยุบเมืองประเทศราชเข้ากับอาณาจักรไทยและได้ยกเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นมณฑลพายัพ มีสมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑล ต่อมาภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ปรับปรุงการปกครอง ได้ทรงยกเลิกมณฑลพายัพเสีย เมืองเชียงใหม่จึงเปลี่ยนมาเป็นจังหวัดจนถึงปัจจุบันนี้ รวมเวลาที่เชียงใหม่มีอายุตั้งแต่เริ่มสร้างเมืองจนถึงปัจจุบัน 709 ปี